

Bedömning av konsekvenser för barn inom utbildningssektorn

Sibbo kommun

16.1.2026

Innehållsförteckning

1 Inledning till bedömning av konsekvenser för barn.....	1
1.1 Barnet har rätt att bli hört i och få information om ärenden som gäller barn.....	1
1.1.1 Barnets bästa i första hand (artikel 3 i konventionen)	2
1.1.2 Att respektera barnets åsikter, dvs. delaktighet (artikel 12 i konventionen).....	2
1.1.3 Icke-diskriminering och likvärdighet (artikel 2 i konventionen)	2
1.1.4 Rätt till liv och utveckling (artikel 6 i konventionen)	3
1.2 Bedömning av konsekvenser för barn som kommunens skyldighet	3
1.3 Varför bedöms konsekvenser för barn?.....	3
1.4 Konsekvenser för barn kan bedömas i olika skeden av beslutsfattandet.....	4
1.4.1 Bedömning av konsekvenser för barn (LAVA) som en del av förhandsbedömning av konsekvenserna av beslut (EVA)	4
1.5 Arbetsskeden i processen för bedömning av konsekvenser för barn.....	4
2 Bedömning av konsekvenser för barn i Sibbo	6
2.1 Att identifiera behovet av bedömning av konsekvenser för barn.....	6
2.2 Granskning och planering.....	7
2.3 Insamling av information och barnens delaktighet.....	7
2.4 Analys och övervägande	8
2.5 Dokumentering och presentation	9
3 Källor.....	9

1 Inledning till bedömning av konsekvenser för barn

Bedömning av konsekvenser för barn grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter. Finland ratificerade konventionen år 1991. Bedömningen av konsekvenser för barn är en del av verkställandet av konventionen om barnets rättigheter och främjandet och tryggheten av barnets rättigheter. Nationella Barnstrategin (2021) och dess genomförandeplan (2021) framhäver bedömningen av konsekvenser för barn som ett sätt att stärka barnets rättigheter, intresse och icke-diskriminering.

Lagstiftningen förpliktar kommunerna att utarbeta förhandsbedömningar om sina beslut och höra kommuninvånarna i beslutsfattandet. Bedömningen av konsekvenser för barn utförs som en del av förhandsbedömningen av konsekvenserna eller som en separat åtgärd. Med barn avses personer under 18 år, men bedömningen av konsekvenser för barn kan omfatta även de som fyllt 18 år, om beslutet som bereds handlar om utbildning på andra stadiet eller ungdomstjänster.

I bedömningen av konsekvenser för barn bedöms hur beslutet, åtgärden eller verksamheten påverkar barnens välfärd och utveckling och hur barnets rättigheter uppfylls. Med andra ord granskar man med bedömningen av konsekvenser för barn hur en lösning påverkar barnens välfärd och utveckling och hur barnets rättigheter uppfylls. Andra aspekter i bedömningen är även hälsa, människorelationer, lärande och fritid. När konsekvenserna identifieras i tid, kan man proaktivt stärka positiva konsekvenser, minska negativa konsekvenser och synliggöra intressekonflikter.

Bedömning av konsekvenser för barn (LAVA)

=

beaktande av barnets bästa i beslut som angår barn som en grupp

Hurdana konsekvenser har beslutet för genomförandet av barnens olika rättigheter, deras välfärd och vardag?

Hurdant beslut genomför barnets rättigheter på bästa möjliga sätt?

1.1 Barnet har rätt att bli hört i och få information om ärenden som gäller barn

De vuxna har som skyldighet att berätta för barnet vilket ärende som förs till beslutsfattande, hur beslutet påverkar barn och hurdana saker som de vuxna beaktar då de fattar beslutet. Att enbart fråga barnet om hens åsikter räcker inte.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter har ett barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad och på så sätt att de språkliga rättigheterna förverkligas.

Finlands lagstiftning styr barns och ungdomars rätt att påverka ärenden som rör dem:

- 6 § 3 mom. i grundlagen: Barn ska bemötas som jämlika individer och de skall ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva.
- 22 § i kommunallagen (410/2015): Kommuninvånarna och de som utnyttjar kommunens tjänster har rätt att delta i och påverka kommunens verksamhet.

- 24 § i ungdomslagen (1285/2016): För unga ska ordnas möjlighet att delta i och påverka behandlingen av ärenden som gäller ungdomsarbete och ungdomspolitik på lokal- och regionnivå. De unga ska höras i ärenden som gäller dem.
- 47 a § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998): Utbildningsanordnaren ska främja alla elevers delaktighet och se till att alla elever har möjlighet att delta i skolans verksamhet och utveckling samt att de har möjlighet att uttrycka sin åsikt i frågor som gäller elevernas ställning. Eleverna ska ges möjlighet att delta i beredningen av läroplanen och de planer som hänför sig till den och i beredningen av skolans ordningsstadga. En skola ska ha en elevkår som består av skolans elever, och elevkåren kan vara gemensam för flera skolor.
- Motsvarande skyldigheter finns i 27 § i gymnasielagen (629/1998) och 106 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017).

1.1.1 Barnets bästa i första hand (artikel 3 i konventionen)

- Skyldigheten att bedöma och överväga barnets bästa alltid då beslutet gäller barnet samt att barnets bästa beaktas i första hand i övervägandet av beslutet.
- Skyldigheten gäller
 - ett enskilt barn → individuell bedömning från fall till fall
 - barn och ungdomar som en grupp → bedömning av konsekvenser för barn
 - beslut och åtgärder som påverkar barn och ungdomar direkt eller indirekt.
- Minimikraven är att bedömningen av konsekvenser för barn baserar sig på de allmänna principerna i konventionen om barnets rättigheter.

Förfaringssätt

- Att säkerställa barnets bästa i första hand förutsätter alltid vissa förfaringssätt som tryggar barnets bästa.
- Till bedömningen av konsekvenser för barn hör bl.a.
 - att utreda och beakta barnens och ungdomarnas åsikter om ärendet,
 - att utnyttja forskningsdata och myndighetsuppgifter samt
 - att överväga och motivera noggrant:
 - hur har barnets bästa bedömts i beredningen av beslutet?
 - hur kan projektet genomföras på bästa möjliga sätt för barnets bästa?

1.1.2 Att respektera barnets åsikter, dvs. delaktighet (artikel 12 i konventionen)

- Skyldigheten omfattar barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter och få sina åsikter beaktade i ärenden som gäller barnet.
- Skyldigheten att systematiskt och kontinuerligt stödja barnens möjligheter att påverka såväl sitt liv och närmaste miljö som samhället i större utsträckning.
- Inga åldersgränser kan ställas för barnets rätt att uttrycka sina åsikter.
- Delaktigheten är direkt kopplad till barnets bästa i första hand.

1.1.3 Icke-diskriminering och likvärdighet (artikel 2 i konventionen)

- Skyldighet att säkerställa barnets rättigheter för varje barn.

- Icke-diskriminering betyder inte alltid att alla ska behandlas lika, utan ibland är särbehandling tillåten och nödvändig för att minska diskriminering (positiv särbehandling).
- Förbud mot diskriminering förutsätter aktiva åtgärder för att identifiera och ingripa i diskriminering samt korrigera olikvärdigheten.
- Skyldigheten förutsätter att man aktivt identifierar och genomför utsatta barngrupperns rättigheter, vilket kan kräva särskilda åtgärder.

1.1.4 Rätt till liv och utveckling (artikel 6 i konventionen)

- Utveckling är ett omfattande och övergripande begrepp: det omfattar barnets fysiska, psykiska och sociala utveckling.
- Skyldigheten att ordna bästa möjliga förhållanden för barnets nuvarande liv och utveckling. Det är inte frågan om att bara trygga barnets utveckling tills hen blir vuxen.
- Skyldigheten innefattar säkerställande av alla delområden i barnets rättigheter och välfärd: bl.a. rätt till hälsa, trygghet, lärande, lek, vila och fritid, tillräcklig levnadsstandard och utbildning.
- Skyldigheten förpliktar till att aktivt skydda barnet från handlingar som äventyrar barnets utveckling, såsom våld, mobbning, likgiltig behandling, arbete, rusmedelsbruk samt sexuellt och övrigt utnyttjande.
- Skyldigheten förpliktar också till att säkerställa och ordna barnet hjälp och stöd om barnet har blivit utsatt för ovannämnda handlingar.

1.2 Bedömning av konsekvenser för barn som kommunens skyldighet

- FN:s konvention om barnets rättigheter
 - 3 artikel 1 mom. om barnets bästa i första hand
 - 12 artikel om barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter och få sina åsikter beaktade
 - 4 artikel om konventionsstaternas skyldighet att vidta alla lämpliga åtgärder för att genomföra barnets rättigheter
- Grundlag (barnets rätt till medinflytande i frågor som gäller dem själva i 6 § och tillgodoseende av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i 22 §)
- Förvaltningslag (31 § en myndighet ska se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt)
- Lag om småbarnspedagogik (4 § barnets bästa och 24 § utvärdering av småbarnspedagogiken)
- Lagen om grundläggande utbildning (3 a § barnets bästa och 21 § utvärdering av utbildningen)
- Gymnasielag (56 § utvärdering av utbildningen)
- Lag om yrkesutbildning (126 § utvärdering av utbildningen)
- Lag om ordnande av social- och hälsovård (6 § förhandsbedömning och uppföljande bedömning om konsekvenser för välfärd och hälsa i kommunen inom varje befolkningsgrupp)
- Lag om områdesanvändning (9 § utredning av konsekvenserna när planer utarbetas)

1.3 Varför bedöms konsekvenser för barn?

- Bedömningen av konsekvenser för barn främjar genomförandet av barnets rättigheter till fullo för varje barn och barnets möjligheter till ett gott liv och en god vardag i sin närmiljö.
 - En del av barnets rättssäkerhet
- Bedömningen av konsekvenser för barn är ett verktyg för beredningen, och med hjälp av den kan man fatta motiverade, kunskapsbaserade beslut
- Vilka andra nyttor har bedömningen?

- Ökar kvaliteten, öppenheten och delaktigheten i beredningen och beslutsfattandet
- Minimerar olägenheter, risker och negativa konsekvenser
- Ökar antalet alternativa lösningar
- Vi prioriterar förebyggande åtgärder i stället för korrigerande åtgärder
- Vi kan spara i framtiden genom att investera i barnen nu

1.4 Konsekvenser för barn kan bedömas i olika skeden av beslutsfattandet

Bedömningen av konsekvenser för barn är en process där bedömningar som gjorts i olika skeden av processen kompletterar varandra. Processens skeden och samhörande bedömningar kan vara:

- Förhandsbedömning → bedömning av konsekvenser av planerade beslut, åtgärder eller program. Bedömningen ska göras innan dessa genomförs.
- Processbedömning → konsekvenser och verkställande analyseras i samband med att ett beslut fattas eller en åtgärd vidtas.
- Uppföljande bedömning → uppföljning av konsekvenser av tidigare beslut, åtgärder eller program. Kan granska både direkta och indirekta konsekvenser.

Barnets åsikt är inte alltid barnets bästa. Barnet är inte ansvarig för de vuxnas beslut. De vuxna ansvarar för besluten och strävar efter att hitta bästa möjliga lösning bland olika alternativa lösningar.

1.4.1 Bedömning av konsekvenser för barn (LAVA) som en del av förhandsbedömning av konsekvenserna av beslut (EVA)

- Förhandsbedömning av konsekvenser avser **bedömning av de föreslagna beslutens konsekvenser i förväg**.
- Förhandsbedömningen av konsekvenserna av beslut är kommunernas och välfärdsområdenas **lagstadgade uppgift**, t.ex.:
 - Bedömning av konsekvenserna för människan/kommuninvånarna, bl.a.
 - **bedömning av konsekvenser för barn**
 - bedömning av beslut som gäller invånarnas välfärd och hälsa inom varje befolkningsgrupp
 - konsekvenser för jämställdhet och likvärdighet
 - bedömning av miljökonsekvenser, konsekvensbedömning inom planläggning
- Andra perspektiv i förhandsbedömningen av konsekvenserna av beslut är bl.a.
 - konsekvenser för organisationen och personalen
 - ekonomiska konsekvenser
 - konsekvenser för företag
 - landsbygdssäkring.

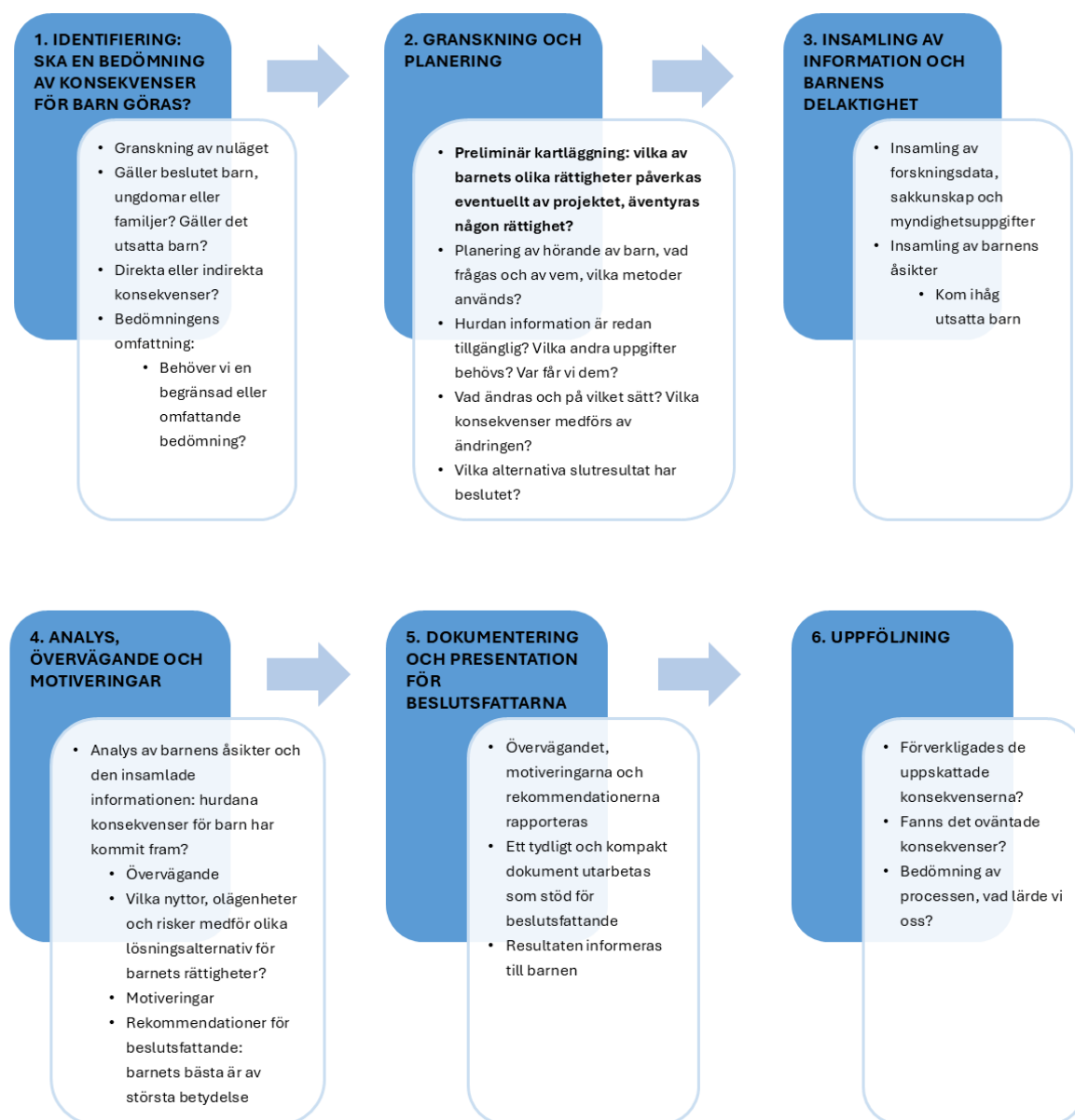
1.5 Arbetsskeden i processen för bedömning av konsekvenser för barn

6 SKEDEN I FÖRHANDBEDÖMNINGEN

Bild: Bedömningen av konsekvenser för barn är en del av förhandsbedömningen och kan genomföras enligt en liknande process (källa: Kommunförbundet).

2 Bedömning av konsekvenser för barn i Sibbo

2.1 Att identifiera behovet av bedömning av konsekvenser för barn

De konsekvenser som ett anhängigt beslut medför barn bedöms då en eller flera av följande kriterier uppfylls. Kriterierna är:

1. Beslutet påverkar välfärden, hälsan, utvecklingen eller genomförandet av alla Sibbobarns rättigheter.
2. Beslutet påverkar välfärden, hälsan, utvecklingen eller genomförandet av rättigheter hos en viss barngrupp eller barn i ett visst område.
3. Av beslutet medföljs en ovanlig ändring i barnens tjänster.

4. Beslutet har betydliga konsekvenser för barnens ekonomiska situation
5. Beslutet har betydliga konsekvenser för kommunens ekonomi.
6. Ärendet gäller utsatta barn.
7. Konsekvenserna är långvariga, omfattande eller permanenta.
8. Det är omöjligt att återkalla eller korrigera beslutet.

En bedömning av konsekvenser för barn görs inte om beslutet gäller ett enskilt barn.

2.2 Granskning och planering

Preliminär kartläggning:

- Att beakta faktorer som är väsentliga för barnets bästa
 - Vi utnyttjar UNICEF:s stödfrågor för bedömning av konsekvenser för barn:
 - Hur påverkar beslutet barnets/barnens likvärdiga rätt att få undervisning?
 - Hur påverkar beslutet möjligheten att ordna högklassig utbildning och uppnå utbildningens mål?
 - Hurdana konsekvenser för utbildningens kvalitet kan identifieras?
 - Hurdana konsekvenser har beslutet för utbildningens tillgänglighet (t.ex. resor, tillgänglig inlärningsmiljö och tillgängliga läromedel)?
 - Hurdana konsekvenser har beslutet för barnets rätt att få stöd för lärande och skolgång eller elevvårdens stöd?
 - Hurdana konsekvenser har beslutet för fortsatta studier eller avbruten skolgång?
- Vi identifierar barnets rättigheter samt dimensioner och förhållanden i barnets vardag och liv som eventuellt hänför sig till beslutet.
 - Vilka eventuella konsekvenser, nyttor, olägenheter och risker kan vi förutse för genomförandet av barnets rättigheter?
- Vi identifierar öppna frågor och vilka typer av information som behövs.
 - Hurdan information finns tillgänglig och var kan vi få mer information?
 - I vilka ärenden behöver vi speciellt barns och ungdomars erfarenhetskunskap och åsikter?
 - Planering av hörande av barn

2.3 Insamling av information och barnens delaktighet

- Barnens åsikter samlas in
 - en lämplig metod väljs enligt situation, t.ex.
 - workshoppar, diskussioner
 - juryer, paneler
 - andra delaktiggörande arbetssätt (såsom teckningsuppgifter)
 - intervjuer
 - enkäter
- Utnyttjande av kommunens egna informationskällor, t.ex.
 - de kommunanställdas sakkunskap och kommunens övriga informationsinsamling
 - kundenkäter och kommuninvånarenkäter
 - enkäten Hälsa i skolan, kommunens egen enkät om välbefinnande
 - seminarier, workshoppar, diskussioner
- Utnyttjande av uppdrag, t.ex.
 - ungdomsfullmäktige, andra centrala intressentgrupper och expertorganisationer, andra förvaltningsnämnder

- Insamling av relevant information från nationella källor, t.ex.
 - forskningar och utredningar
 - utredningar av Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) och Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Vi hittar svar på de öppna frågorna som identifierats vid granskningen.
- De identifierade eventuella konsekvenserna för olika delfaktorer i barnets bästa kan preciseras och bekräftas.
 - uppgifterna samlas in och analyseras
 - möjliggör övervägandet

Vi utnyttjar expertisen hos de som arbetar med barn och ungdomar då vi delaktiggör barn och ungdomar. Det finns flera anvisningar för hur man bemöter barn och vilka metoder som kan användas bland annat från följande källor: Utbildningsstyrelsen, Finlands Kommunförbund, Centralförbundet för Barnskydd, UNICEF, Mannerheims barnskyddsförbund, Rädda Barnen rf och Institutet för hälsa och välfärd (THL).

Det är viktigt att beakta barnets ålder och till exempel barnets funktionsnedsättning och att bemötandet/enkäten/workshopen är förtroendeingivande och trygg. Barnet behöver inte veta svaren utan varje perspektiv är viktigt.

2.4 Analys och övervägande

Vi överväger barnets olika rättigheter med de identifierade konsekvenserna:

- Motstridigheten mellan delfaktorerna i barnets bästa och förhållandena kring ifrågavarande beslut.
 - t.ex. säkerhet vs lek och fritid

➤ Vilka faktorer lyfts fram som de viktigaste faktorerna för barnets bästa och rättigheter i ifrågavarande situation? Vad betonas?

➤ Vi överväger situationen för att hitta en lösning som genomför barnets bästa på bästa möjliga sätt.

Vi överväger barnets bästa med andra väsentliga intressen:

- t.ex. ekonomi, miljökonsekvenser, intressen för en annan befolkningsgrupp (allmän kommentar 14, punkt 82)
 - Barnets bästa har högre prioritet
 - Vi ska sträva efter att hitta en kompromiss för att samordna intressena

Stödfrågor för övervägandet:

- Vilket antal barn och ungdomar gäller beslutet?
- Vad är konsekvensens allvar och omfattning?
- Hur länge varar konsekvensen? Är konsekvenserna kortvariga eller långvariga, engångsföreteelser eller upprepade, tillfälliga eller permanenta?
- Hur sannolikt är det att de uppskattade konsekvenserna förverkligas?
- Vad är konsekvensernas relationer sinsemellan samt deras gemensamma konsekvenser och eventuella kumulativa konsekvenser?

Beslutsförslag och motivering:

- Hur kan man förstärka beslutets positiva konsekvenser och lindra eller förebygga helt negativa konsekvenser?
- Hur har ärendet övervägts? Vad anses vara barnets bästa och vad är motiveringen? Hur har barnets bästa bedömts i förhållande till andra faktorer?

- Hurdan lösning skulle främja och genomföra barnets bästa på bästa möjliga sätt och varför?

2.5 Dokumentering och presentation

En sammanfattning utarbetas utgående från det insamlade materialet och bifogas till rapporten som stöd för beslutsfattande. I sammanfattningen kan konsekvenserna bedömas till exempel med hjälp av fördelar och nackdelar. Sammanfattningen kan presenteras till exempel i följande format:

Effekt	Alternativ 1.	Alternativ 2.	Alternativ 3.
Barns och/eller ungdomars välfärd	-	+	-
Barns och/eller ungdomars utveckling	+	+	+/-
Genomförandet av barns och/eller ungdomars rättigheter	-	-	+/-

Bedömningen av konsekvenser för barn inleder identifiering av det bästa lösningsalternativet.

Överenskommelse om eventuell processbedömning och uppföljande bedömning.

3 Källor

- Finlands UNICEF rf, Utbildning om grunderna för bedömningen av konsekvenser för barn (webbinarium) 30.10.2025
- Kommunförbundet
- I utarbetandet av detta dokument utnyttjades andra städers och kommuners dokument om bedömning av konsekvenser för barn, oktober–november 2025.